

МУЗИКАЛНАТА КАРИЕРА И ТВОРЧЕСКИЯТ СТИЛ НА МОРИС РАВЕЛ

Ли Сяюю

АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив, докторант

Резюме: Морис Равел (1875–1937) е водеща фигура във френската музика, известен със способността си да съчетава традицията с иновациите, особено в техниките си за оркестрация и формалната структура. Той се счита за композитор импресионист. Неговите произведения се характеризират със строга структура, сложни хармонии и пищна оркестрация. Шедьовърът му „La Valse“ демонстрира неговия уникален концептуален подход и изключителните му технически умения в композирането на музикални форми, като служи за парадигма на музикалната естетика на XX век.

Ключови думи: Морис Равел, френска музика, импресионизъм, оркестрация, „La Valse“, музикален стил

MAURICE RAVEL'S MUSICAL CAREER AND CREATIVE STYLE

Li Xiaoyu

Academy of Music, Dance and Fine Arts “Prof. Asen Diamandiev –Plovdiv,
PhD student

Abstract: Maurice Ravel (1875–1937) was a leading figure in French music, renowned for his ability to blend tradition with innovation, particularly in his orchestration techniques and formal structure. He is regarded as an Impressionist composer. His works are characterised by their rigorous structure, complex harmonies, and lavish orchestration. His masterpiece, “La Valse” demonstrates his unique conceptual approach and exceptional technical skill in musical form composition, serving as a paradigm of 20th-century musical aesthetics..

Keywords: Maurice Ravel, French music, Impressionism, orchestration, „La Valse“, musical style

Морис Равел е гениален френски композитор и един от най-изявените представители на импресионистичната музикална школа. Роден е на 7 март 1875 г. в малкото градче Сибур, разположено в южната част на Франция, близо до испанската граница. Баща му е френски инженер, а майка му е от баскски испански произход (Джу, 1986:92-94).

Равел започва да учи пиано от 7-годишна възраст, а на 14 години постъпва в Парижката консерватория, за да продължи професионално заниманията си. Две години по-късно се присъединява към класа по пиано на Шарл-Вилфрид дьо Берио (1833-1914) и учи хармония и контрапункт при Емил Луи Фортюне Песар (1843-1917). По-късно записва композиция при Габриел Урбен Форе (1845-1924). По време на следването си Морис Равел започва да изследва неконвенционален музикален език и композиционни техники, поради което той бива критикуван и пренебрегван в консервативната музикална среда. Песар винаги насърчава учениците си да бъдат креативни, а Форе напълно признава изключителния творчески талант на Морис Равел. Но дори и тези двама просветени учители смятат, че музикалните му идеи са прекалено смели, а хармоничните му техники – прекалено новаторски (Лю, 2011:92-90).

Първата световна война оказва значително влияние върху Морис Равел. Той страда от безсъние, потиснато настроение и пише малко. За да промени обстановката и да повдигне духа си, Равел се премества в провинцията и започва да работи върху балетната музика „La Valse“, която Сергей Дягилев (1872-1929) – директорът на прочутата руска балетна труппа, му бил поръчал да напише години по-рано. След като се запознава с партитурата, Дягилев намира, че тя не е подходяща за представление и я отхвърля. Това разгневява Морис Равел и двамата прекъсват всякакви контакти след това (Ху, 2012:67).

През 1932 г. композиторът претърпява автомобилна катастрофа, която му причинява тежки травми на главата и го прави неспособен да работи. На 19 декември 1937 г. той се подлага на мозъчна операция, която се оказва неуспешна, и няколко дни след това почива.

Композиционен стил

Морис Равел някога се е описал по следния начин: „Строго погледнато, аз не съм „модерен композитор“, защото моята музика е далеч от „революция“, а по-скоро „еволюция“. Въпреки че винаги съм бил отворен и готов да приемам нови тенденции в музиката, никога не съм се стремил да се откажа от установените правила на хармоничната композиция. Напротив, често черпя вдъхновение от творбите на великите майстори (и никога не съм преставал да изучавам Моцарт). Моята музика е до голяма степен вкоренена в традициите на минали епохи и е естествено продължение на тях. Аз не съм „модерен композитор“, който се отличава с писането на екстремни хармонии и хаотичен контрапункт, защото никога не съм бил роб на някакъв конкретен композиционен стил. Никога не съм се присъединявал към конкретна музикална школа.“ (Оренщайн, 1990:423).

(1) Въз основа на традиционната хармония

Използването на ладове и хармония от Морис Равел е иновативно и отличително. Той често използва естествени ладове, пентатонични скали и неразрешени септакорди и нонакорди, но винаги се основава на традиционната хармония. Неговите ритми често са повлияни от танцовата музика, като предпочита танцови форми като френския менует, павана и ригодон, испанската малагения, хабанера и полската полонеза измежду останалите други. Композитора третира тези старинни танцови форми с елегантност и изтънченост, придавайки им отличителен френски музикален привкус.

(2) Ясни мелодични контури

Равел е живял между XIX и XX век – период, изпълнен с конфликти и войни. Той имал свои собствени възгледи за изкуството и поставял голям акцент върху ролята на мелодията в композициите си. Веднъж Равел казал на своя ученик, известния британски композитор Ралф Вон Уилямс (1872–1958): „Във всяка жива музика има ясен мелодичен контур.“ (Хю, 1972:42)

(3) Педантично майсторство

Най-важната творческа характеристика на Морис Равел е неговият неуморен стремеж към техническо съвършенство, като той отказва да се задоволи с нещо по-малко от абсолютното съвършенство. Това отразява както сериозното му отношение

към своята работа, така и ценностите му в живота. Независимо дали разглеждаме биографията на Морис Равел или всяко едно от неговите произведения, можем ясно да различим педантичното майсторство и стремеж към съвършенство в неговите творения.

(4) Майстор на пицната оркестрация

Морис Равел е широко признат като майстор на симфоничната оркестрация. Той е успял да използва напълно характеристиките, тембъра и звуковите ефекти на всеки инструмент, създавайки уникален метод на оркестриране, който максимализира потенциала на всеки инструмент да произвежда изключително красиви и живи звукови ефекти. В резултат на това много от пиано творбите на Морис Равел са композирани с мисълта за звуковия им оркестров еквивалент.

(5) Френската класическа традиция

В ранните творби на Морис Равел се проявява импресионистичният подход в стила му. В по-късните си години обаче той се връща към унаследената и чиста френска класическа традиция, постепенно се дистанцира от импресионистичните естетически идеи и поставя по-голям акцент върху значението на мелодията. Морис Равел не само предпочита елегантните класически музикални линии, но и включва модерни композиционни техники, което е характерно за много от неговите творби и е една от най-отличителните му черти.

Той често нарушава традиционните правила в музикалните си композиции и е изключително умел в преосмислянето на произведения чрез адаптирането им към различни инструменти. Особено в областта на оркестровата музика, той превръща произведения за пиано или от други традиционни жанрове в оркестрови пиеси, например „Болеро“ или адаптираната версия на „Картини от изложба“, в която композиторът преосмисля визуалните елементи чрез инструментални тембри. Този уникален творчески подход произтича от неуморимото му търсене на иновации в музикалната форма и го превръща в емблематична фигура по времето на сложен и многопластов преходен период на съвременната музика.

Още от ранните етапи на кариерата си Морис Равел демонстрира страст към музикалните иновации, което оказва дълбоко влияние върху посоката на творчеството му. Равел адаптира балета „La Valse“ в различни форми, показвайки напълно

уникалните си прозрения и високото си ниво на умения в изкуството на адаптацията. Първоначално замислен като балет, „La Valse“ не е бил приет от танцова трупа, затова той го е аранжирал с голямо внимание в цялостно оркестрово произведение и го е изпълнил на концерти, привличайки по този начин широко обществено внимание. След това го адаптира във версия за два пиана, използвайки припокриващите се диапазони и контрапунктните възможности на двете пиана, за да създаде звукова картина, почти толкова богата, колкото при симфоничен оркестър. Освен това, композиторът смело я преобразува във версия за соло пиано, запазвайки динамиката и напрежението на оригинала чрез изключително предизвикателни техники на свирене и компактна структурна аранжировка. Тази серия от адаптации не само разширява жизнеността на произведението, но и възплъщава творческата му философия. Дарбата на композитора се проявява ярко в преинтерпретирането на една и съща тема чрез различни форми, позволявайки на музиката да разкрие разнообразния си чар в множество версии.

В областта на оркестровото композиране Морис Равел създава един свят на изкуството, изпълнен с изобретателност. Той е бил почти obsesен от изучаването на инструментознанието, многократно е препрочитал „Модерна оркестрова техника“ на Шарл-Мари Видор (1844-1937) и постоянно търсел и изследвал неразкрития потенциал на инструментите. Този стремеж към техническо съвършенство го превръща в легендарен аранжор.

Фасцинацията от танцовите ритми и силната му способност за въздействие чрез нея преминава като червена нишка през цялата музикална кариера на Морис Равел. Макар тази черта да е свързана със сътрудничеството му с Руския балет, тя е по-дълбоко вкоренена в неговите баскски наследствени корени. Влиянието на майка му го подтиква да развие страст към силните ритми на испанските, латиноамериканските и северноафриканските танци. Дори когато е потънал във френската културна среда, любовта му към баския начин на живот остава непоклонима. Освен това, широкото му изследване на музикалните култури – от Близкия Изток до нийоркския джаз – става източник на вдъхновение при създаване на творбите му.

Равел е известен с вниманието си към детайлите и строгата техническа прецизност, която му спечелва прозвището „композитор-занаятчия“ (Оренщайн, 1991).

Неговите произведения са структурно издържани, с пишна оркестрация, демонстрираща висока степен на артистична и техническа интеграция (Щайнберг, 1998; Розен, 1998). Това му е осигурило значимо място в историята на музиката на XX век (Хардинг, 1975).

В обобщение, Морис Равел е живял в края на XIX и началото на XX век – период, белязан от нарастващата острота на социалните противоречия в условията на капитализма. До голяма степен творбите от тази епоха отразяват психологическото състояние на някои интелектуалци, които в опит да се дистанцират от социалните реалности на времето, използват френската музика и култура като основа за експерименти и иновации, като в частност това се отразява на характеристиките на оркестровия колорит в пиесите за пиано. Със своята индивидуалност, влияние, ерудиция и творческо наследство Морис Равел заема важно място в историята на импресионистичната музика, световната музика и френската музика.

Използвана литература

Джу, Д. Пиесата за пиано „Le Tombeau de Couperin“ на Морис Равел. – В: *Music Art: Списание на Консерваторията в Шанхай*. 1986, (4), с. 92 - 94.

Лю, Д. Хармоничните техники и иновации в пиано сюитата „Mirrors“ на Морис Равел. – В: *Музикални изследвания*. 2011, (4), с. 82 - 90.

Оренщайн, А. Равел: Човекът и музикантът. Ню Йорк: Columbia University Press, 1991, с. 45 - 50.

Розен, К. Романтичното поколение. Кеймбридж: Харвард Юнивърсити Прес, 1998, с. 300 - 305.

Френският музикален фестивал: Интервю с Равел. – В: *De Telegraaf*, 30 септември 1922 г., в Арби Оренщайн (ред.): *A Ravel Reader: Correspondence, Articles, Interviews*. Ню Йорк: Columbia University Press, 1990, с. 423.

Хардинг, Дж. Морис Равел. Лондон: Дж. М. Дент & Синове, 1975, с. 70 - 75.

Ху, Н. Перфектното съчетание на техника и музика: Кратък анализ на Втора сюита от балета „Дафнис и Хлоя“ на Морис Равел. – В: *Арт образование*. 2012, (3), с. 67.

Хю, О. Музиката на Вон Уилямс. Лондон: Денис Добсън, 1972, с. 42.

Щайнберг, М. Симфонията: Ръководство за слушателя. Оксфорд: Oxford University Press, 1998, с. 120 - 130.